

משרד ראש הממשלה
אגף הביקורת הפנימית

דוח ביקורת בנושא

יישום החלטת הממשלה
"ייעול תפעול משרדי הממשלה - ממשלה ירוקה"
2014

תאריך הגשה: 18.5.2015

תקציר מנהלים

רקע כללי

הממשלה קיבלה בתאריך ה- 31.12.2009 החלטה שעניינה "ייעול התפעול של משרד הממשלה - ממשלה ירוקה" (החלטה מס' 1057).

ההחלטה מבטאת את מחויבותה של ממשלת ישראל לשיפור מצב הסביבה בישראל באמצעות אימוץ דפוסי ניהול והתנהגות המשלבים שיקולים של "קיימות" במסגרת הפעילות השוטפת של משרד הממשלה. ההחלטה הגדירה שורה של יעדים כמותיים להתייעלות סביבתית וקבעה כי מבקר הפנים בכל משרד ממשלתי יהא אחראי לעריכת ביקורת בנוגע ליישום ההחלטה. עוד קבעה ההחלטה כי המבקר יגיש את דוח הביקורת למנכ"ל המשרד והאחרון יעבירו לשר להגנת הסביבה.

בתאריך ה- 2.9.2012 התקבלה החלטת הממשלה מס' 5090 שעדכנה את היעדים האמורים ואף הוסיפה לה יעדים חדשים בנושא רכש משרדי ירוק.

להלן יעדי ההפחתה המעודכנים להם נדרש משרד ראש הממשלה:

נייר - 13%, חשמל - 2%, מים - 7%, דלק - 2% והפחתה בצריכת פחיות ובקבוקים. כמו כן, נדרש שילוב תחליף סביבתי - רכישת נייר ממוחזר - 50% מכלל הרכש. בנוסף נדרש רכש משרדי ירוק בשנת 2013 - בערך של לפחות חמישה אחוזים מכלל הרכש המשרדי.

הממשלה קיבלה בתאריך ה- 31.12.2009 החלטה שעניינה "ייעול התפעול של משרד הממשלה - ממשלה ירוקה" (החלטה מס' 1057).

בהתאם להחלטת הממשלה, מונה צוות משרדי ירוק בראשותו של סמנכ"ל בכיר למנהל ולמשאבי אנוש. הצוות מופקד על ביצוע פעולות להתייעלות סביבתית והפחתה בצריכת משאבים בהתאם ליעדים שנקבעו וכן על ביצוע פעולות נוספות אחרות להפיקת משרד ראש הממשלה למשרד ירוק. כפי שנקבע בשנים הקודמות, לשם בחינת עמידת משרד ראש הממשלה ביעדי ההפחתה נבחרו 4 דיוורים בירושלים ולגביהם נעשתה מדידת הנתונים: המשרד הראשי (קפלן), בית רה"מ (בלפור) ושני דיוורי הגנזך: הסדנא ומקור חיים. יצוין כי הגנזך עבר למשכן חדש בהר חוצבים בתאריך 30 בנובמבר 2014 ולכן הנתונים לגביו אינם כוללים את חודש דצמבר 2014.

בשנת 2014 לא התכנס הצוות המשרדי וזאת חרף התראות הביקורת.

ממצאים עיקריים

נתוני צריכת המים

צריכת המים	2012 - שנת הבסיס	2013	2014	שינוי (באחוזים)
סה"כ הוצאה בש"ח	219,509	242,001	185,150	-15.6%

מהנתונים עולה כי בשנת 2014 חלה ירידה של 15.6% בצריכת המים לעומת שנת 2012 והמשרד עמד ביעד ההפחתה שנקבע לו.

נתוני צריכת החשמל

שינוי (באחוזים)	2014	2013	2012	ממוצע שנות הבסיס	צריכת החשמל
-3.1%	5,792,562	5,979,910	6,391,480	7,163,900	סה"כ כמות בקוט"ש
-3.1%	2,716,712	2,804,578	2,997,800	3,313,874	סה"כ הוצאה בש"ח

מהנתונים עולה כי מגמת הירידה בצריכת החשמל נמשכת וחלה ירידה של שלושה אחוזים בצריכת החשמל בשנת 2014 והמשרד עמד ביעד ההפחתה שנקבע לו.

נתוני צריכת הנייר

שינוי (באחוזים)	2014	2013	2012	ממוצע שנות הבסיס	צריכת הנייר
-73%	1,680,000	1,706,000	אין דיווח	6,250,000	סה"כ צריכה
-71%	41,685	54,649	אין דיווח	194,000	סה"כ הוצאה בש"ח

מהנתונים עולה כי חלה ירידה של יותר משבעים אחוזים בצריכת הנייר שאינו ממוחזר והמשרד עמד ביעד ההפחתה שנקבע לו.

נתוני צריכת הדלק

שינוי (באחוזים)	2014	2013	2012	
-13.6%	165	190	191	
-25%	605,455.14	664,828.78	807,518.69	צריכת דלק בליטרים
-46%	68,291.19	84,906.98	127,911.95	צריכת סולר בליטרים
-55%	354,827.28	512,253.23	802,763.9	סה"כ הוצאה - סולר בש"ח
-29%	3,501,082.6	3,973,288.95	4,936,321.25	סה"כ הוצאה - דלק בש"ח
-32%	3,855,909.88	4,485,542.21	5,739,084.9	סה"כ הוצאה - דלק וסולר בש"ח

מהנתונים עולה כי חלה ירידה של כ- 35 אחוזים בצריכת דלק מסוגים שונים וירידה של למעלה משלושים אחוזים בהוצאות המשרד על דלק בשנת 2014. יוצא אפוא שהמשרד עמד ביעד ההפחתה שנקבע עבורו.

נתונים נוספים

לביקורת נמסר כי בשנת 2013 רכש המשרד מוצרים חד פעמיים בסכום של 150,000 ₪. מתוכם נרכשו כוסות חד פעמיות וסכו"ם חד - פעמי מחומרים מתכלים בסכום של 50,000 ₪. רכישות אלו בוצעו בשנת 2013 ושימשו גם לשנת 2014.

בנושא רכש משרדי ירוק - החלטת הממשלה המעודכנת קבעה כי על המשרד לוודא כי שיעור ההוצאה השנתי המוצא באמצעות מכרזים ירוקים בשנת 2014 יהיה לפחות חמישה אחוזים. לביקורת נמסר כי בישיבת הצוות הירוק הונחה קניין המשרד לבצע רכש ירוק כמתחייב מהחלטת הממשלה אך לא נמסר לביקורת תיעוד להנחיה זו. יוצא אפוא שלא ניתן לדעת האם עמד המשרד ביעד, למעט רכש ירוק של כוסות וסכו"ם חד פעמיים מחומרים מתכלים ונייר ממוחזר.

לראשונה, נמסרו לביקורת נתונים אודות צריכת בקבוקים ופחיות שתייה ולכן שנת 2014 תחשב לשנת הבסיס בכל הנוגע לבחינת עמידת המשרד ביעדי ההפחתה בתחום.

הוצאה בש"ח	כמות	
200,652.86	44,169	בקבוקים
51,441.91	10,174	פחיות

בנוסף, לביקורת נמסר כי בשנת 2014 לא נערכו פעולות הדרכה להעלאת מודעות העובדים כמתחייב מהחלטת הממשלה.

המלצות הביקורת

1. הביקורת ממליצה להנהלת המשרד לפעול לכינוס הצוות המשרדי הירוק באופן קבוע. כמו כן, ממליצה הביקורת לפעול לעדכון כתבי המינוי של חברי הצוות.
2. בשל העובדה שהצוות המשרדי הירוק לא התכנס מינואר 2013 עד סוף שנת 2014, על המשרד לבחון ולנתח לעומק את הסיבות לירידה בתחומי הצריכה השונים וזאת על מנת להבין את הסיבות לירידה, לשמר את ההישגים ולקבוע דרכי פעולה לעתיד.
3. הביקורת מפנה את תשומת לב הנהלת המשרד והצוות המשרדי לכך שהדיורים לגביהם נבדקה צריכת המשאבים בדוחות הביקורת הקודמים ובדוח זה יעדכנו בשנה הקרובה.
5. בשל חשיבות הסמעת מודעות הנושא בקרב עובדי המשרד ממליצה הביקורת לפעול להעלאת מודעות העובדים באמצעות מחלקת ההדרכה במשרד בהתאם להמלצות שעלו בדיוני הצוות המשרדי הירוק. שיתוף פעולה מצד העובדים ליוזמות ולפעולות הצוות המשרדי יסייעו למשרד לעמוד באופן מיטבי ביעדי ההתייעלות.
6. היות ובשנת 2014 נמסרו לביקורת לראשונה נתונים אודות צריכה של פחיות ובקבוקים ממליצה הביקורת לצוות המשרדי לקבוע יעד להפחתה בתחום צריכת הפחיות.

סיכום

בדיקת הביקורת את יישום החלטת הממשלה שנושאה "ייעול תפעול משרדי הממשלה - ממשלה ירוקה" מעלה כי המשרד עמד ביעדים שנקבעו עבורו כפי שיפורט להלן:

המשרד עמד ביעד ההפחתה בצריכת החשמל - בשנת 2014 חלה ירידה של שלושה אחוזים בצריכת החשמל לעומת ממוצע שנות הבסיס.

המשרד עמד ביעד ההפחתה בצריכת הנייר שאינו ממוחזר - בשנת 2014 חלה ירידה של יותר מ - 70% בצריכת הנייר לעומת ממוצע שנות הבסיס. בנוסף, המשרד עמד ביעד שהגדירה ההחלטה ורכש נייר ממוחזר כחלק מהליך שילוב תחליף סביבתי.

המשרד עמד ביעד ההפחתה בצריכת הדלק והסולר - בשנת 2014 חלה ירידה של יותר משלושים אחוזים בצריכת הדלק לעומת שנת 2012 שנקבעה בהחלטת הממשלה המעודכנת כשנת הבסיס לחישוב צריכת הדלק.

המשרד עמד ביעד ההפחתה בצריכת המים - בשנת 2014 חלה ירידה של יותר מ - 15% בצריכת המים לעומת שנת 2012.

באשר לצריכת משאבים נוספים הנמדדים כמתחייב מהחלטת הממשלה, לביקורת נמסרו נתוני הוצאה כספית ביחס לרכישת כלים חד פעמיים מחומרים מתכלים ושאינם מתכלים, אך לא נמסרו נתונים כמותיים. לראשונה נמסרו לביקורת נתונים בדבר צריכת בקבוקים ופחיות שתיה ולכן שנת 2014 תחשב לשנת הבסיס לבחינת עמידת המשרד ביעדי החלטת הממשלה בתחום.

בנוסף, לא נערכו פעולות הדרכה להעלאת מודעות העובדים כמתחייב מהחלטת הממשלה.

החלטת הממשלה המעודכנת קבעה כי על כל משרד ממשלתי לוודא, כי שיעור ההוצאה השנתי המוצא באמצעות מכרזים ירוקים מתוך כלל הוצאותיו השנתיות על רכש משרדי יעמוד בשנת 2013 על 5% ועד לסוף שנת 2016 על 12%. בישיבת הצוות המשרדי הוחלט כי תפורסם הנחייה שנושאה "רכש משרדי ירוק". לביקורת נמסר כי בישיבת הצוות הירוק הונחה קניין המשרד לבצע רכש ירוק כמתחייב מהחלטת הממשלה אך לא נמסר לביקורת תיעוד להנחיה זו. יוצא אפוא שלא ניתן לדעת האם עמד המשרד ביעד, למעט רכש ירוק של כוסות וסכו"ם חד פעמיים מחומרים מתכלים ונייר ממוחזר.

מדוח זה עולה כי הצוות המשרדי הירוק לא התכנס בשנת 2014 חרף התראות הביקורת.

הביקורת סבורה כי בשל העובדה שהצוות המשרדי לא התכנס באופן סדיר במהלך השנה ולא נעשו הליכי עבודה סדירים לשם צמצום הפערים ועמידה ביעדי ההתייעלות שנקבעו, לא נמצא הסבר המניח את הדעת לסיבות שהביאו להפחתה בצריכת המשאבים למעט ההפחתה בצריכת החשמל.

על המשרד לפעול ליישום ההמלצות על מנת לעמוד על הסיבות אשר הובילו לתוצאות אלו, לבחון ולהעמיק בהן ובכך לעמוד באופן מיטבי ביעדי ההתייעלות שנקבעו בהחלטת הממשלה.

1. מבוא

הממשלה קיבלה בתאריך 31.12.2009 החלטה שעניינה "ממשלה ירוקה - ייעול התפעול של משרדי הממשלה" (החלטה מס' 1057).

החלטה זו של הממשלה (להלן - "ההחלטה") נועדה להעמיד את ממשלת ישראל ומשרדי הממשלה כדוגמא ומופת לתפקוד סביבתי, המשלב שיקולי "קיימות"¹ במסגרת הפעילות השוטפת של הממשלה.

ההחלטה מבטאת מחויבות לשיפור מצב הסביבה בישראל באמצעות אימוץ דפוסי ניהול והתנהגות בהיבטים סביבתיים על ידי ציבור עובדי המדינה ובכלל זה, העומדים בראש משרדי הממשלה.

הממשלה קבעה בהחלטה יעדי מינימום המשותפים לכלל משרדי הממשלה. נקבע, כי ביצועי המשרדים בשנים 2009 - 2008 ישמשו מדד לקביעת נתוני הבסיס שהמשרד נדרש לחסוך ביחס אליהם ולקביעת רמת הצריכה היחסית של המשרד לעומת הממוצע בכלל משרדי הממשלה.

ההחלטה הגדירה שורה של יעדים כמותיים ומדידים להתייעלות סביבתית. עוד קבעה הממשלה שבסוף כל שנה אזורית, החל מתום שנת 2011, יבחן המשרד להגנת הסביבה את הצורך בעדכון היעדים ושיעורי ההפחתה ויעדכנם במידת הצורך. עדכון זה יבצע על ידי הודעה שתופץ למשרדי הממשלה מאת המשרד להגנת הסביבה.

בהחלטת הממשלה נקבע, כי מבקר הפנים בכל משרד ממשרדי הממשלה יהא אחראי לעריכת ביקורת בנוגע ליישום ההחלטה לרבות אמצעים שננקטו ונתוני ביצוע של שיעורי ההפחתה שהושגו. עוד קבעה ההחלטה כי המבקר יגיש את דוח הביקורת למנכ"ל המשרד והאחרון יעבירו לשר להגנת הסביבה.

ביום ה - 2.9.2012 התקבלה החלטת ממשלה מס' 5090 (להלן - "ההחלטה המעודכנת") שעדכנה את החלטת הממשלה מס' 1057 האמורה לעיל. ההחלטה המעודכנת קובעת יעדים חדשים לייעול התפעול של המשרדים וביניהם יעדי רכש ירוק מתוגברים למשרדי הממשלה והעלאת יעד ההפחתה בצריכת הדלק.

יודגש, כי השוואת הנתונים בדוח זה המוצגת באחוזים מתייחסת לשינוי בצריכת המשאבים במשרד בשנת 2012 לבין צריכת המשאבים הממוצעת בשנים 2009 - 2008 כנקבע בהחלטת הממשלה. למעט נתוני צריכת הדלק לרכבים, אשר לגביהם שנת הבסיס היא 2012 כנקבע בהחלטת הממשלה המעודכנת ולמעט צריכת המים אשר הביקורת סבורה לגביה כי שנת 2012 מהווה את שנת הבסיס.

¹ קיימות מוגדרת כהתנהלות שאינה מזהמת את הסביבה המקומית והגלובאלית, וחוסכת במשאבי טבע לטובת הדורות הבאים

2. מינוי צוות משרדי ירוק

החלטת הממשלה חייבה את משרדי הממשלה למנות "צוות משרדי ירוק" (להלן - "הצוות המשרדי") בראשות סמנכ"ל בכיר למנהל.

בהתאם להחלטה, ביום ה - 26.1.2011 עודכן כתב המינוי לצוות המשרדי, וסמנכ"ל בכיר למנהל ומשאבי אנוש מונה ליו"ר הצוות.

על פי כתב המינוי, הצוות המשרדי מופקד, בין היתר, על ביצוע פעולות להתייעלות סביבתית והפחתה בצריכת משאבים בתחומי המים החשמל הנייר והדלק בהתאם ליעדים שנקבעו, וכן על ביצוע פעולות נוספות אחרות שסייעו ל "ירוק" משרד ראש הממשלה.

בשנת 2014 לא התכנס הצוות המשרדי.

3. פעולות הביקורת

הביקורת התקיימה בחודשים ינואר - מרס 2015, לסירוגין.

הביקורת הסתיימה בבדיקתה בדוחות ביקורת קודמים ובדוחות משנת 2012 מטעם החברה המייעצת דאז למשרד. כמו כן, קיימה הביקורת מפגשים עם גורמים רלבנטיים במשרד.

4. מטרת הביקורת

מטרת הביקורת לבדוק את אופן עמידת המשרד ביישום החלטת הממשלה לייעול התפעול המשרדי וביעדי ההפחתה שנקבעו לו כמו גם האם המשרד פועל באופן מתודולוגי ומובנה.

5. יעדי ההתייעלות

להלן פירוט יעדי ההתייעלות המעודכנים שנקבעו למשרד ראש הממשלה על ידי המשרד להגנת הסביבה, בכפוף להחלטות הממשלה.

מוצר בו נדרשת הפחתת הצריכה	שיעור ההפחתה הנדרש
נייר (סה"כ צריכה)	13%
חשמל (צריכה ממוצעת למ"ר)	2%
מים (סה"כ צריכה) ²	7%
בקבוקים (סה"כ צריכה)	11%
פחיות	לא נקבע יעד להפחתה כיוון שבשנות הבסיס המשרד לא רכש פחיות.
דלק לרכב (סולר ובנזין) - צריכה ממוצעת לרכב	2%
שילוב תחליף סביבתי	היעד הנדרש
נייר ממוחזר ³	50%
כוסות חד פעמיות עשויות מחומרים מתכלים (שיעור מתוך כלל צריכת הכוסות החד פעמיות במשרד)	25%

6. מדידת הנתונים (הערות שהתקבלו בעבר מחברת BDO)

א. חישוב צריכת המים והחשמל

בעקבות הקושי בהשגת נתונים מיחידות הקצה, החליט **בשנתו** הצוות המשרדי להתמקד בארבעה דיוורים בלבד, שצריכתם הוגדרה על ידי המשרד כצריכה משמעותית: המעון הרשמי של ראש הממשלה, המשרד הראשי ושני דיוורי הגנזך-רחוב הסדנא ומקור חיים.

² יעד ההתייעלות בצריכת המים נבחנו גם ביחס למספר העובדים ולא רק לפי סה"כ צריכה.
³ שיעור צריכת נייר ממוחזר או אקולוגי יהיה 50% או יותר מכלל הנייר שצורך המשרד, ובלבד שלפחות 25% מהנייר הנצרך הינו נייר ממוחזר ובלבד שהדבר אינו פוגע ביעילות הרכש הממשלתי כפי שייבחן ויקבע על ידי החשב הכללי.

ב. מורכבות חישוב צריכת הדלק לרכיבים

למשרד נתוני צריכת דלק בש"ח ולא בליטרים. הצריכה בליטרים חושבה על סמך מחיר חשכ"ל לסולר ולבנזין.

7. ריכוז ממצאים

1. בהתאם להחלטת הממשלה, ביצועי המשרדים בשנים 2009 - 2008 אמורים לשמש מדד לקביעת נתוני הבסיס שהמשרד נדרש לחסוך ביחס אליהם ולקביעת רמת הצריכה היחסית של המשרד לעומת הממוצע בכלל משרדי הממשלה.

החלטת הממשלה המעודכנת מסייגת את המדד לנתוני הבסיס וקובעת כי לעניין צריכת דלק לרכב, קביעת נתוני הבסיס ורמת הצריכה תיעשה תוך שימוש בנתוני צריכת הדלק לרכב של המשרדים בשנת 2012.

2. כנקבע בהחלטת הממשלה המעודכנת, על המשרד לרכוש נייר ממוחזר בשיעור של 50% מסך כלל צריכת הנייר במשרד.

לביקורת נמסר, כי החל משנת 2012 המשרד עבר לשימוש בנייר ממוחזר, למעט בארכיב המשרד. זאת לאור העובדה, כי הנייר הממוחזר מוציא שבבים אל תוך המכונות ובשל רגישות המכונות ומהירות עבודתן המכונות ניזוקות עד כדי הפסקת עבודתן.

יוער, כי הנושא נבדק מול משרדי ממשלה נוספים שנתקלו בבעיה דומה.

3. הביקורת התמקדה בדוח זה בבדיקת עמידת המשרד ביעדי ההתייעלות לשם הובלת התהליך ליישום החלטת הממשלה, כדלקמן -

א. צריכת מים

להלן פירוט נתוני צריכת המים לשנת 2014 בהשוואה לשנים קודמות:

צריכת המים	2012 שנת הבסיס	2013	2014	שינוי (באחוזים)
סה"כ הוצאה (בש"ח)	219,509	242,001	185,150	-15.6%

מנתוני שנת 2014 עולה כי המשרד עמד ביעד ההפחתה שנקבע לו וחלה ירידה של 15.6% בשיעור צריכת המים לעומת שנת 2012.

יוער כי הביקורת סבורה שיש לראות בנתוני שנת 2012 את נתוני הבסיס לחישוב עמידה ביעדי ההפחתה בנושא צריכת המים במשרד וזאת בשל העובדה שמוני המים הישנים לא שיקפו נאמנה את הצריכה. הביקורת מציינת כי בשנת 2012 הוחלפו מוני המים במונים חדשים.

לסיכום, הנתונים מלמדים כי המשרד עמד ביעד ההפחתה שנקבע לו וחלה ירידה של למעלה מ - 15 אחוזים בצריכת המים בשנת 2014. עם זאת, לביקורת לא נמסר אילו צעדים בוצעו בתחום ולכן לא ניתן להבין את הסיבות שהביאו לירידה בצריכת המים.

ב. צריכת חשמל

להלן פירוט נתוני צריכת החשמל לשנת 2014 בהשוואה לשנים קודמות -

שינוי (באחוזים)	2014	2013	2012	תמוצע שנת הבסיס	צריכת החשמל
-3.1%	5,792,562	5,979,910	6,391,480	7,163,900	סה"כ כמות בקוט"ש
-3.1%	2,716,712	2,804,578	2,997,800	3,313,874	סה"כ הוצאה בש"ח

מנתוני הטבלה עולה כי מגמת הירידה שנצפתה בשנה הקודמת נמשכת ובשנת 2014 חלה ירידה של כשלושה אחוזים בצריכת החשמל.

וער, כי על אף שנתוני צריכת החשמל מתייחסים לארבעה דו"רים, עיקר הירידה בצריכת החשמל מיוחסת למשרד הראשי ברחוב קפלן 3.

לסיכום, הנתונים מלמדים כי המשרד עמד ביעד ההפחתה שנקבע לו וחלה ירידה של שלושה אחוזים בצריכת החשמל בשנת 2014. עם זאת, לביקורת לא נמסר אילו צעדים בוצעו בתחום ולכן לא ניתן להבין את הסיבות שהביאו לירידה בצריכת החשמל.

ג. צריכת נייר שאינו ממוחזר

להלן פירוט נתוני צריכת הנייר שאינו ממוחזר לשנת 2014 בהשוואה לשנים קודמות -

צריכת הנייר	ממוצע שנות הבסיס	2013	2014	שינוי (באחוזים)
סה"כ צריכה	6,250,000	1,706,000	1,680,000	-73%
סה"כ הוצאה בש"ח	194,000	54,649	41,856	-71%

מנתוני הטבלה עולה כי צריכת נייר שאינו ממוחזר בשנת 2014 פחתה ביותר מ- 70% לעומת ממוצע שנות הבסיס. יצוין כי נייר שאינו ממוחזר משמש לתפעול ארכיב המשרד, היות והנייר הממוחזר מוציא שבבים אל תוך המכונות ובשל רגישות המכונות ומהירות עבודתן המכונות ניזוקות ויוצאות מכלל שימוש.

החלטת הממשלה התייחסה גם לשילוב תחליף סביבתי וקבעה כי על המשרד לרכוש נייר ממוחזר. על פי ההחלטה: "שיעור צריכת נייר ממוחזר או אקולוגי יהיה 50% או יותר מכלל הנייר שצורך המשרד, ובלבד שלפחות 25% מהנייר הנצרך הינו נייר ממוחזר ובלבד שהדבר אינו פוגע ביעילות הרכש הממשלתי כפי שייבחן ויקבע על ידי החשב הכללי".

לביקורת נמסר כי החל משנת 2012 המשרד עבר לשימוש בנייר ממוחזר ובשנת 2014 רכש המשרד נייר ממוחזר בעלות של 32,900 ₪.

לסיכום, הנתונים מלמדים כי המשרד עמד ביעד ההפחתה שנקבע לו וחלה ירידה בצריכת הנייר שאינו ממוחזר ביותר משבעים אחוזים בשנת 2014. בנוסף, עמד המשרד ביעד לשילוב תחליף סביבתי ורכש נייר ממוחזר.

ד. כוסות חד פעמיות מחומרים מתכלים ושאנים מתכלים

כנקבע בהחלטת הממשלה, על המשרד לרכוש כוסות חד פעמיות העשויות מחומרים מתכלים בשיעור של כ- 25% מכלל הכוסות החד פעמיות הנרכשות במשרד.

לביקורת נמסר כי בשנת 2013 רכש המשרד מוצרים חד פעמיים מתכלים ושאנים מתכלים בסכום של 150,000 ₪. מתוכם נרכשו כוסות חד פעמיות וסכו"ם חד - פעמי מחומרים מתכלים בסכום של 50,000 ₪. עוד נמסר לביקורת כי ההזמנה עבור כוסות וסכו"ם מחומרים מתכלים בוצעה ברבעון האחרון של שנת 2013, כך שהמוצרים שנרכשו שימשו גם בשנת 2014.

ה. בקבוקים ופחיות שתיה

לראשונה, התקבלו נתונים אודות צריכת פחיות ובקבוקי שתייה. שנת 2014 תחשב לשנת הבסיס בכל הקשור לחישוב עמידת המשרד ביעדי ההפחתה שנקבעו עבורו.

הוצאה בש"ח	כמות	
200,652.86	44,169	בקבוקים
51,441.91	10,174	פחיות

ו. צריכת דלק - בנזין וסולר

להלן פירוט נתוני צריכת דלק (בנזין וסולר) לרכבים ממשלתיים לשנת 2014 בהשוואה לשנים קודמות -

שינוי (באחוזים)	2014	2013	2012	
-13.6%	165	190	191	
-25%	605,455.14	664,828.78	807,518.69	צריכת דלק בליטרים
-46%	68,291.19	84,906.98	127,911.95	צריכת סולר בליטרים
-55%	354,827.28	512,253.23	802,763.9	סה"כ הוצאה - סולר בש"ח
-29%	3,501,082.6	3,973,288.95	4,936,321.25	סה"כ הוצאה - דלק בש"ח
-32%	3,855,909.88	4,485,542.21	5,739,084.9	סה"כ הוצאה - דלק וסולר בש"ח

מהטבלה עולה כי המשרד עמד ביעדי ההפחתה כפי שנקבעו בהחלטת הממשלה המעודכנת, ההוצאה הכללית על דלק וסולר בשנת 2014 פחתה ביותר משלושים אחוזים לעומת שנת הבסיס. החלטת הממשלה המעודכנת קובעת את שנת 2012 כשנת הבסיס לחישוב עמידה ביעדי חסכון בדלק במשרדי הממשלה.

יצוין כי נתוני המשרד לצריכת דלק (בנזין וסולר) מדווחים ונמסרים לביקורת בש"ח בלבד ולא בליטרים. לאור האמור, צריכת הדלק בליטרים חושבה על סמך מחיר חשכ"ל לסולר ובנזין ע"פ מחירון דלקים עדכני – חשכ"ל.

לסיכום, מהנתונים עולה כי המשרד עמד ביעד ההפחתה שנקבעה לו וחלה ירידה ממוצעת של 35 אחוזים בצריכת הדלק בשנת 2014.

הביקורת סבורה כי מאחר ולא נמסרו לה נתונים בדבר צעדי החיסכון המבוצעים בפועל, לא ניתן להבין ולנתח את הסיבות שהביאו לירידה וממילא לא ניתן לשמר מגמה זו.

ז. חומרים ופסולת

הממשלה קבעה בהחלטתה כי יש לנקוט בפעולות בתחום החיסכון בחומרים ופסולת.

לביקורת נמסר כי במשרד נבחנו בעבר מספר הצעות לחיסכון בחומרים וצמצום הפסולת אשר חלקן כבר מיושמות, על אף בקשות הביקורת לא נמסרו נתונים עדכניים ולכן לא ניתן לדעת במדויק אילו מההצעות ממשיכות להתבצע כיום.

להלן ההצעות שנבחנו -

1. מחזור טונרים משומשים - בהתאם למכרז חשכ"ל מספר 14-2008 מיום 16.5.2011 חברת "אפיק מוצרי הדפסה בע"מ" אחראית לאיסוף טונרים משומשים ממשרדי הממשלה.

יודגש, כי על פי תנאי המכרז, כל משרד יהא זכאי לקבל 5 ש"ח בגין כל טונר שיועבר למחזור.

2. רכישת טונרים מחודשים - מנתוני המשרד להגנת הסביבה עולה כי רכישת טונר מחודש זולה משמעותית מרכישת טונר חדש.

3. איסוף נורות פלורסנט ומחזורן ברמת חובב.

4. רכישת סוללות נטענות.

5. העברת סוללות להטמנה מוסדרת.

6. הקמת מתקן לאיסוף ומחזור פסולת אלקטרונית ביתית

ח. פעולות מחלקת ההדרכה

לביקורת נמסר כי בשנת 2014 לא התקיימו פעולות הדרכה בנושא כמתחייב מהחלטת הממשלה.

ט. רכש משרדי ירוק

החלטת הממשלה המעודכנת קבעה כי על כל משרד ממשלתי לוודא כי שיעור ההוצאה השנתי המוצא באמצעות מכרזים ירוקים⁴ (מתוך כלל הוצאותיו השנתיות על רכש משרדי) יהיה כמפורט להלן -

- א. בשנת 2013 - 5%
- ב. עד לסוף שנת 2016 - 12%
- ג. עד לסוף שנת 2020 - 20%

בפרוטוקול הצוות המשרדי מיום 31.1.2013 הוחלט כי ועדות המכרזים וועדות ענ"א יפרסמו מכרזים הכוללים דרישה לשימוש במוצרים ירוקים ותפורסם הנחייה בנושא.

לביקורת נמסר כי בישיבת הצוות הירוק הונחה קניין המשרד לבצע רכש ירוק כמתחייב מהחלטת הממשלה. לביקורת לא נמסר תיעוד להנחיה זו. מבדיקת הביקורת עולה שלא ניתן לדעת האם עמד המשרד ביעד, למעט רכש ירוק של כוסות וסכו"ם חד פעמיים מחומרים מתכלים ונייר ממוחזר.

⁴ מכרז ירוק- ע"פ הגדרת החשב הכללי הוא מכרז המתבסס על דפי מוצר ייעודיים הלוקחים בחשבון גם היבטי ייצור מקומי, בעל היבטים סביבתיים משופרים אשר יוכנו במשרד להגנת הסביבה.

8. המלצות

1. הביקורת ממליצה להנהלת המשרד לפעול לכינוס הצוות המשרדי הירוק באופן קבוע. כמו כן, ממליצה הביקורת לעדכן את כתבי המינוי של חברי הצוות.
2. בשל העובדה שהצוות המשרדי הירוק לא התכנס מינואר 2013 עד סוף שנת 2014 יש לבחון ולנתח לעומק את הסיבות לירידה בתחומי הצריכה השונים וזאת על מנת להבין את הסיבות לירידה, לשמר את ההישגים ולקבוע דרכי פעולה לשיפור בעתיד.
3. הביקורת מפנה את תשומת לב הנהלת המשרד והצוות המשרדי לכך שהדיוורים לגביהם נבדקה צריכת המשאבים בדוחות הביקורת הקודמים נבדוח זה יעודכנו בשנה הקרובה.

■ בשל חשיבות הטמעת מודעות הנושא בקרב עובדי המשרד ממליצה הביקורת לפעול להעלאת מודעות העובדים באמצעות מחלקת ההדרכה במשרד בהתאם להמלצות שעלו בדיוני הצוות המשרדי הירוק. שיתוף פעולה מצד העובדים ליחזמות ולפעולות הצוות המשרדי יסייעו למשרד לעמוד באופן מיטבי ביעדי ההתייעלות.

6. היות ובשנת 2014 נמסרו לביקורת לראשונה נתונים אודות צריכה של פחיות ובקבוקים ממליצה הביקורת לצוות המשרדי לקבוע יעד להפחתה בתחום צריכת הפחיות.

9. סיכום

בדיקת הביקורת את עמידת המשרד בישום החלטת הממשלה שנושאה "ייעול תפעול משרדי הממשלה - ממשלה ירוקה" מעלה כי המשרד עמד ביעדים שנקבעו עבורו כפי שיפורט להלן -

המשרד עמד ביעד ההפחתה בצריכת החשמל - בשנת 2014 חלה ירידה של כשלושה אחוזים בצריכת החשמל לעומת ממוצע שנות הבסיס.

המשרד עמד ביעד ההפחתה בצריכת הנייר שאינו ממוחזר - בשנת 2014 חלה ירידה של יותר מ - 70% בצריכת הנייר לעומת ממוצע שנות הבסיס. בנוסף, המשרד עמד ביעד שהגדירה ההחלטה ורכש נייר ממוחזר כחלק מהליך שילוב תחליף סביבתי.

המשרד עמד ביעד ההפחתה בצריכת הדלק והסולר - בשנת 2014 חלה ירידה של למעלה משלושים אחוזים בצריכת דלק לעומת שנת 2012 שנקבעה בהחלטת הממשלה המעודכנת כשנת הבסיס לעניין זה.

המשרד עמד ביעד ההפחתה בצריכת המים - בשנת 2014 חלה ירידה של יותר מ - 15% בצריכת המים לעומת שנת 2012.

באשר לצריכת משאבים נוספים הנמדדים כמתחייב מהחלטת הממשלה, לביקורת נמסר נתוני הוצאה כספית בגין רכישת כוסות וסכו"ם חד פעמיים מחומרים מתכלים, אך לא נמסרו כמויות המוצרים שנרכשו.

באשר לצריכת בקבוקים או פחיות שתייה - לראשונה, נמסרו לביקורת נתונים ולכן שנת 2014 תחשב לשנת הבסיס לעניין זה.

בכל הקשור לקיום פעולות הדרכה להעלאת מודעות העובדים כמתחייב מהחלטת הממשלה, מבדיקת הביקורת עולה כי לא נערכו כל פעולות הדרכה בנושא.

החלטת הממשלה המעודכנת קבעה כי על המשרד לוודא, כי שיעור ההוצאה השנתי המוצא באמצעות מכרזים ירוקים מתוך כלל הוצאותיו השנתיות על רכש משרדי יעמוד בשנת 2013 על 5% ועד לסוף שנת 2016 על 12%. בישיבת הצוות המשרדי הוחלט כי תפורסם הנחיה שנושאה "רכש משרדי ירוק". לביקורת נמסר כי בישיבת הצוות הירוק הונחה קניין המשרד לבצע רכש ירוק כמתחייב מהחלטת הממשלה. לביקורת לא נמסר תיעוד להנחיה זו, כך שלא ניתן לדעת האם המשרד עמד ביעד שנקבע, למעט רכש ירוק של כוסות וסכו"ם חד פעמי מחומרים מתכלים.

מדוח זה עולה כי הצוות המשרדי הירוק לא התכנס בשנת 2014 וזאת חרף התראות חוזרות ונשנות מצד הביקורת.

הביקורת סבורה כי בשל העובדה שהצוות המשרדי לא התכנס באופן סדיר במהלך השנה ולא נעשו הליכי עבודה סדירים לשם צמצום הפערים ועמידה ביעדי ההתייעלות שנקבעו, לא נמצא הסבר המניח את הדעת לסיבות שהביאו להפחתה בצריכת המשאבים למעט ההפחתה בצריכת הדלק שיכולה לנבוע בין היתר מירידה במספר הרכבים.

על המשרד לפעול ליישום ההמלצות על מנת לעמוד באופן מיטבי ביעדי ההתייעלות כפי שנקבע בהחלטת הממשלה.

